

Petra Hůlová.

BILD: JAN RASCH

Publicerad 3 mars 2015 04.00 · Uppdaterad 3 mars 2015 04.00

Petra HůlováEn plastig trea.

Förlag | Övers Marie Wenger. Rámus.Första meningen: Och om någon skulle slipa henne lika blank?

Utkom år | 2015

I en trerummare inredd med mer eller mindre smakfulla plastdetaljer från den lokala shoppinggallerian tillbringar en snart trettioårig kvinna nästan all sin tid. ”Den plastiga trean” är hennes hem, hennes arbetsplats och ett symboliskt utsnitt av det, på gott och ont, pengadrivna samhälle hon – och vi alla – lever i. Ett tempel för konsumtion, både av varor och av tjänster, med tillgång och

efterfrågan som bärande princip. Hit kommer män för att i utbyte mot pengar leva ut sina sexuella lustar, pengar som huvudpersonen sedan använder för att tillfredsställa sina egna lustar efter plastiga ting att fylla lägenheten med, och så håller det på, i ett slags kapitalismens våta dröm.

Den prostituerade som en yrkesutövare som andra förekommer ofta som slagträ i prostitutionsdebatten, men kommer sällan själv till tals. Petra Húlovás roman "En plastig trea" (2006) är ett försök att i fiktionens form släppa fram en sådan röst. Det är i formen av en rapp monolog hon skriver fram sin huvudpersons vardag.

Kvinnan vi får lära känna är lika krass som benägen att drömma, hyfsat förlikad med sin arbetssituation men för den skull inte främmande för tanken på ett annat liv, kanske som programledare i en tv-serie om de "vardagens små mysterier" som hon tänker på när hon inte har besök av en kund. Utanför lägenheten viskar granntanterna om ett oanständigt leverne, men i den plastiga trean är det tvärt om ordning och reda som gäller. Börjar man tumma på reglerna kring kommersen med kroppen tappar man nämligen snart kontrollen, låter jaget ana, i de ögonblick då yrkets baksida blir synlig: "Ett blåmärke är som en smittsam sjukdom eller som en kaka som söker sin maka, har jag fått ett kommer snart ett till och innan jag vet ordet av ett tredje, kanske blir männen modiga av ett blåslaget ansikte och vågar göra det ännu blåare, och sen måste jag skölja bort alltihop med en helt enorm shoppingrunda som deras utsprutade säd betalar för."

Tjeckiska Petra Húlová har skrivit åtta romaner, många av dem med en politiskt kontroversiell kärna. Hennes stil är den skruvade satirens, parad med det psykologiska personporträttets intima allvar. På svenska utkom senast "För medborgarnas bästa", en lika svart som humoristisk skildring av Tjeckien efter sammetsrevolutionen från en Sovjettrogen tonårings fanatiska perspektiv.

I "En plastig trea" är det treenigheten kön-makt-pengar som är satt under granskning. Inledningsvis har jag lite svårt för berättelsens krumbuktiga och lite konstlat lustiga stil, men Húlová vinner snart över mig på sin sida. Porträttet av den prostituerade kvinnan djupnar, samtidigt som perspektivet vidgas till att innefatta också läsaren och hennes förutfattade meningar om sexhandel. Húlová leker hela tiden med läsarens sensationslystnad, hon bjuder in till de manliga torskarnas kittlande fantasiscenarier och får en, onekligen, att känna sig lite smutsig när man rycks med. Indirekt blir man som läsare själv en konsument av den prostituerades tjänster, en roll som blir allt mer obekvämlig ju

längre in i romanen man kommer. När Hålovás protagonist, som en eftergift för lagen om tillgång och efterfrågan, målar upp en grov och detaljerad pedofil fantasi för en implicit torsk blir voyeurpositionen hon tvingar in läsaren i rent fysiskt plågsam, magen vänder sig och det är svårt att fortsätta läsa.

Nu är ju förstås inte den prostituerade kvinnan någon förespråkare av barnprostitution. Nej, tvärtom drivs hon av en moralisk mission, en världsförbättrande som kan tyckas komisk givet hennes av samhället föraktade yrkesroll, men som egentligen är djupt mänsklig. Alla vill vi väl känna att vi i vårt liv gör mer gott än ont, att livet har ett värde bortom det som kan mätas i pengar eller statussymboler? Motivet känns igen från exempelvis "För medborgarnas bästa", där den unga kommunisten med näbbar och klor försöker skapa en känsla av mening och värde. För kvinnan i den plastiga trean kommer känslan av rättfärdighet från tanken att hon, genom att tillräckligt väl spela rollen som minderårig, kanske kan få en eller annan man med pedofila böjelser att hålla tillgodo med henne, och därmed rädda ett eller annat barn undan övergrepp. Genom att bli en del av problemet kan hon, så att säga, också bli en del av lösningen. Cyniskt, jovisst, men så är marknaden också en cynisk herre.

Hålovás huvudperson är en iakttagare och en tänkare, vars vindlande tankebanor är en fröjd att följa, också när de, som illustrerat ovan, tar en ut på oväntat mörka vatten. Hålovás egensinniga språk, de tvära kasten mellan skratt och allvar och den alltid närvarande politiska skärpan gör henne till en av den samtida europeiska litteraturens mest uppiggande röster. "En plastig trea" är kanske inte hennes bästa roman, men det betyder i sammanhanget faktiskt inte så mycket.